Skatteutskottets betänkande
1978/79:30
med anledning av motioner om realisationsvinstbeskattningen

Motionerna

Yrkanden

I motionen 1978/79:349 (yrkandet 1) av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förslag snarast bör föreläggas riksdagen om en skärpning av realisationsvinstbeskattningen genom att

a. hela vinsten görs skattepliktig,

b. även realisationsvinst vid avyttring av lös egendom avsedd för personligt bruk görs skattepliktig,

c. beskattningen av realisationsvinsten får minst samma skärpa som beskattningen av arbetsinkomster.

I motionen 1978/79:1164 (yrkandet 1) av Margaretha af Ugglas (m) hemställs

1. att riksdagen beslutar att schablonavdraget vid beskattning av aktievinster höjs från 1 000 till 5 000 kr.,

I motionen 1978/79:1629 (yrkandet 3) av Olof Palme m. fl. (s) hemställs att riksdagen

3. hos regeringen begär förslag om en skärpning av skatten på realisationsvinster i överensstämmelse med vad som i motionen anförts vilket framläggs i sådan tid att de nya bestämmelserna kan träda i kraft senast den 1 januari 1980.

I motionen 1978/79:1712 av Georg Danell (m) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till ändring av reglerna om uppskov med beskattning av realisationsvinst i enlighet med vad som angivits i motionen.

I motionen 1978/79:2162 (yrkandena 5 och 6) av Gösta Bohman m. fl. (m) hemställs att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1978/79:85 med förslag till jordförvärvslag m. m.

5. hos regeringen begär utvärdering och översyn av realisationsvinstbeskattningens inverkan på marknadspriserna på jordbruksfastigheter,

6. hos regeringen begär ändring av nuvarande skatteregler vid expropriation så att tiden för realisationsskattefritt ersättningsköp utsträcks.

I detta betänkande behandlas endast ovan angivna yrkanden. Yrkandet 1 i motionen 1629 har utskottet behandlat i sitt betänkande 1978/79:29. Övriga

yrkanden i denna motion samt i motionerna 349 och 1164 behandlar utskottet i andra sammanhang. Motionen 2162 har i ovan angivna delar överlämnats till skatteutskottet av jordbruksutskottet. Yrkandena 1–3 i motionen behandlas av detta utskott i dess betänkande 1978/79:19, medan yrkandet 4 behandlas av civilutskottet.

Motivering

I motionen 396 som innehåller motiveringen för yrkandet 1 i motionen 349 framhåller motionärerna bl. a. att småhusägarna, särskilt under senare år, gynnats av den kraftiga värdestegringen på småhus. Under 1975 var den genomsnittliga värdestegringen för ägda småhus i landet ca 25 000 kr. Denna värdestegring kan småhusägaren tillgodogöra sig vid en försäljning eller genom att ta nya lån i fastigheten för att köpa segelbåt, fritidshus eller annat. Värdestegringen är naturligtvis inte jämnt fördelad över alla småhus. Den gäller framför allt hus i de större städernas närhet. Beskattningen på vinsten vid försäljning av småhus – den s. k. realisationsvinsten – måste skärpas och vinsterna på försäljningen dras in till samhället. De gynnsamma skatte- och lånevillkoren har drivit fram ett omfattande småhusbyggande med allt större och dyrare hus. Men det mark- och energikrävande småhusbyggandet bör hållas nere – speciellt i storstadsregionerna och i de expanderande tätorterna. Detta är – menar motionärerna – ytterligare ett skäl till att minska subventionerna till småhusen och öka beskattningen. Dessutom bör statliga lån till småhus bara lämnas i de fall småhusbyggande är den lämpligaste formen att klara bostadsförsörjningen.

Småhus är i dag i allra högsta grad en vara vars pris bestäms på den öppna marknaden. För många blir småhuset en kapitalplacering. Kommunal förmedling vid småhusförsäljningar samt priskontroll vid alla överlåtelser måste därför införas.

Motiveringen för yrkandet i motionen 1164 återfinns i motionen 1524. I denna motion framhåller motionären att aktieägandet och aktiemarknaden spelar en viktig roll i den svenska marknadsekonomin, även om aktiesparandet utgör en liten del av hushållens samlade förmögenhet. Ett spritt och intresserat aktieägande förbättrar aktiemarknadens och näringslivets funktionssätt och bidrar därmed till en god ekonomisk utveckling för Sverige. För att aktiesparandet skall vara attraktivt krävs att denna sparform har rimliga ekonomiska villkor jämfört med andra sparformer. Så är inte fallet i dag. Skattesystemet missgynnar sparandet i aktier. I syfte att vidga och sprida aktiesparandet och det inflytande som är förknippat därmed bör man enligt motionärens mening höja det skattefria bottenbeloppet vid avyttring av äldre aktier från 500 till 1 000 kr.

Motionärerna i motionen 1629 menar att den allt snabbare inflationen och de kraftiga värdestegringarna på fast egendom motiverar att man ytterligare

skärper skatterna på realisationsvinst. Skärpningen bör komma till stånd fr. o. m. inkomståret 1980. I det sammanhanget bör också prövas möjligheterna att ta ut en effektiv skatt på realisationsvinster som uppkommer vid försäljning av diamanter och andra ädelstenar, juveler, antikviteter och liknande förmögenhetstillgångar.

I motionen 1712 framhåller motionären att rätten till uppskov med realisationsvinstskatt förutsätter att det är samma person eller personer som är säljare av fastigheten som avyttras och köpare av ersättningsfastigheten. Detta har visat sig bli ett problem för familjer som tidigare har ägt ett hus i endast ena makens namn men som köper ersättningsfastighet i bådas namn. Anledningen till att detta blir allt vanligare är att familjerna uppfattar det som väsentligt från jämställdhetssynpunkt att båda makarna står som ägare av hemmet. Resultatet av en sådan ägandeförändring är dock med nuvarande regler att det bara blir ett "halvt uppskov". Motionären anser att det bör finnas en möjlighet att genom dispens i nuvarande lag eller genom ändring av förutsättningarna för uppskov med realisationsvinst komma till rätta med detta problem. Begreppet skattskyldig skulle således kunna omfatta även det förhållandet att en makes ägande ändras till ägande i båda makarnas namn.

Motionärerna i motionen 2162 finner det angeläget att andelen arrenderad mark inte ökar. Ägande och brukande bör enligt deras uppfattning vara en av de grundläggande principerna för jordbruks- och markpolitiken i Sverige. Orsaken till de höga fastighetsvärdena är – menar motionärerna – inte att söka i lönsamheten i jordbruket utan bl. a. i det förhållandet att realisationsvinstbeskattningen gjort många lantbrukare obenägna att sälja. En särskild olägenhet innebär den regel som tvingar en lantbrukare, som t. ex. fått sin fastighet exproprierad, att inom den korta tiden av 3 år omsätta sin expropriationsersättning i ny jordbruksfastighet. Sker ej detta drabbas vederbörande av en mycket hård beskattning. Ofta kan det vara svårt att inom denna tid finna ett lämpligt objekt. Självfallet blir då denna lantbrukare benägen att "till varje pris" köpa nytt lantbruk. Särskild hänsyn bör enligt motionärernas mening tas till den förvärvare som genom expropriation tvingats frånträda sin egendom och som vill fortsätta sin yrkesverksamhet som lantbrukare. I dessa sammanhang finner motionärerna det helt naturligt att ställa statligt ägd mark till förfogande liksom att vederbörande i förvärvshänseende prioriteras. Motionärerna anser att en utvärdering och översyn av realisationsvinstbeskattningsreglerna snarast bör komma till stånd.

Gällande bestämmelser

Realisationsvinst vid avyttring av fastighet

Vinst vid icke yrkesmässig försäljning av fastighet beskattas vid inkomsttaxeringen oavsett innehavstidens längd, det sätt på vilket fastigheten förvärvats och skälen för försäljningen. Beskattningen träffar i stort sett fastighetens värdestegring under innehavstiden utöver vad som hänför sig till förbättringskostnader och penningvärdets fall. Sin nuvarande utformning fick reglerna vid riksmötet 1975/76 (prop. 1975/76:180, SkU 63). Den lagstiftning som då genomfördes innebar i första hand tekniska ändringar av realisationsvinstbeskattningen i dess helhet men också en skärpning av beskattningen i vissa hänseenden. Denna skärpning balanserades till en del av utvidgade regler för uppskov med beskattningen.

Realisationsvinstreglerna i fråga om fastighet återfinns i 35 § 2 mom. och 36 § KL med tillhörande anvisningar. Uppskovsreglerna har numera tagits in i en särskild lag om uppskov i vissa fall med beskattning av realisationsvinst.

Vid beräkningen av realisationsvinst vid fastighetsförsäljning skall som intäkt tas upp försäljningspriset exklusive försäljningsprovision och liknande kostnader. Härifrån medges i princip avdrag för samtliga omkostnader för egendomen (omkostnadsbeloppet), såsom erlagd köpeskilling, stämpelskatt m. m. (ingångsvärdet), förbättringskostnader m. m., och – i regel – med ett belopp av 3 000 kr. för varje år som bostadsbyggnad under innehavstiden funnits på den avyttrade fastigheten.

Erhållna värdeminskningsavdrag skall i princip avräknas från omkostnadsbeloppet. Ingångsvärdet, förbättringskostnaderna och värdeminskningsavdragen skall indexuppräknas (se nedan).

Fastighet som förvärvats genom arv, gåva eller liknande anses förvärvad genom det köp, byte eller liknande fång som skett närmast dessförinnan. Vid beräkning av omkostnadsbeloppet skall fastighet, som förvärvats före 1952, anses ha förvärvats den 1 januari 1952. Hänsyn tas inte till omständigheter som inträffat dessförinnan. Man bortser således från förbättringskostnader och värdeminskningsavdrag före 1952.

Ingångsvärdet skall i princip motsvara köpeskillingen. Om fastigheten förvärvats före 1952 skall dock ingångsvärdet anses motsvara 150 % av 1952 års taxeringsvärde eller köpeskillingen om den är högre. Alternativt får den skattskyldige som ingångsvärde ta upp 150 % av taxeringsvärdet 20 år före avyttringen förutsatt att innehavstiden är längre än 20 år. Efter arv eller bodelning i anledning av makes död tillkommer att ingångsvärdet får tas upp till 150 % av taxeringsvärdet året före dödsfallet. Ingångsvärde som beräknas med ledning av 1970 eller senare års fastighetstaxering får dock tas upp endast till 133 % av taxeringsvärdet.

Förbättringskostnader beaktas endast om de uppgått till minst 3 000 kr. under ett år eller om de uppförts på värdeminskningsplan. Kostnader som

nedlagts före 1952 får inte medräknas.

Ingångsvärdet för fastigheten, nedlagda förbättringskostnader och återvunna värdeminskningsavdrag omräknas med hänsyn till förändringarna i det allmänna prisläget. Indexberäkningen får inte avse tid före 1952. Systemet att beräkna ingångsvärdet med utgångspunkt i ett senare års taxeringsvärde innebär dock i viss mån en automatisk indexreglering även för tiden före 1952.

Uppskov med beskattningen av realisationsvinst kan enligt nya regler som antogs av riksdagen i höstas (prop. 1978/79:54, SkU 16) erhållas om den skattskyldige varit bosatt på den avyttrade fastigheten minst tre år och bosätter sig på ersättningsfastigheten inom ett år från förvärvet av denna. Beskattningen av vinsten sker i så fall först vid avyttring av ersättningsfastigheten genom att uppskovsbeloppet avräknas från ingångsvärdet på denna fastighet. Uppskov kan komma i fråga om realisationsvinsten överstiger 15 000 kr. Om köpeskillingen för ersättningsfastigheten är lägre än köpeskillingen för den avyttrade fastigheten begränsas uppskovsmöjligheterna i motsvarande mån. Som ersättningsfastighet vid frivillig avyttring godtas endast schablontaxerad villa eller jordbruksfastighet. Utomlands belägen fastighet eller fastighet som i och med förvärvet blir att anse som omsättningstillgång i den skattskyldiges rörelse kan inte utgöra ersättningsfastighet.

Vid expropriation eller liknande tvångsförfarande kan uppskov erhållas om realisationsvinsten uppgått till 3 000 kr. och den skattskyldige inom viss tid förvärvar en jämförlig fastighet. Reglerna om uppskov vid tvångsförsäljning gäller även i fråga om andra fastigheter än bostadsfastigheter.

För att uppskov skall kunna erhållas gäller att ersättningsfastigheten skall anskaffas inom viss tid. Tidsfristen för anskaffning av ersättningsfastigheten är fyra år från avyttringstillfället.

Dessutom gäller en dispensregel för att tillgodose de fall där särskilda skäl kan anses medföra att en längre tidsfrist är oundgänglig. I sådana fall kan tidsfristerna förlängas med ytterligare högst tre år.

Aktier m. m.

För beräkning av anskaffningskostnad vid avyttring av äldre börsnoterade aktier och andelar i aktiefonder gäller en schablonregel. Enligt denna får skattskyldig i princip ta upp anskaffningskostnaden för sådana aktier eller andelar till belopp som motsvarar halva den nettolikvid som kan erhållas för aktierna eller andelarna.

Realisationsvinst på grund av avyttring av aktier m. m. är i sin helhet skattepliktig, om den skyldige innehaft egendomen mindre än två år. Om innehavstiden är två år eller mera, är 40 % av vinsten skattepliktig. Från realisationsvinsten medges ett schablonavdrag med 1 000 kr. Motsvarande regler gäller beträffande realisationsvinst vid avyttring av andel i aktiefond,

delbevis eller teckningsrätt till aktie. Reglerna omfattar också andel i ekonomisk förening eller i handelsbolag eller annan jämförlig rättighet, dock ej aktie eller andel i bostadsaktiebolag eller i bostadsförening som avses i 24 § 3 mom.

Annan lös egendom än aktier o. d.

Vinst vid försäljning av annan lös egendom än aktier o. d. beskattas i full utsträckning om innehavstiden understiger 2 år. Därefter trappas skatteplikten stegvis av och upphör helt när tillgången innehafts 5 år eller mer.

Vid förmögenhetsbeskattningen utgör s. k. inre lösöre såsom möbler, husgeråd, konstverk, boksamlingar och antikviteter icke skattepliktiga tillgångar. För s. k. yttre inventarier (bilar, båtar och hästar m. m.) och smycken gäller däremot att tillgångar av detta slag är förmögenhetsskattepliktiga om det sammanlagda värdet överstiger 1 000 kr.

1972 års skatteutredning

1972 års skatteutredning har diskuterat realisationsvinstbeskattningen i sitt slutbetänkande (SOU 1977:91) Översyn av skattesystemet. En utförligare redogörelse för utredningens överväganden har lämnats i skatteutskottets betänkande SkU 1977/78:29, till vilket utskottet hänvisar. Skatteutredningen rekommenderade att de problem som sammanhängde med inflationens inverkan på skattesystemet bl. a. när det gällde realisationsvinstbeskattningen skulle bli föremål för en särskild utredning där man också kunde beakta effekterna på kreditmarknaden och bostadsfinansieringen.

Utredningen om real beskattning av räntor och kapitalvinster

Genom beslut vid regeringssammanträde i november 1978 har tillsatts en utredning med uppdrag att belysa konsekvenserna av en real beskattning av räntor och kapitalvinster (B 1978:07). Av direktiven för utredningen kan utläsas bl. a. följande.

En central fråga som utredaren har att ta ställning till är hur kapitalvinster och kapitalförluster bör behandlas. När penningvärdet inte är fast sammanfaller de nominella värdeförändringarna inte längre med de reala. Prisstegring på fastigheter, aktier osv. som beror endast på penningsvärdets fall utgör inte någon real inkomst. Å andra sidan sjunker nominella fordringar – banktillgodohavanden, obligationer, vanliga inteckningslån etc. – realt sett i värde och låntagaren gör därigenom en vinst, medan långivaren gör motsvarande förlust. En real inkomstberäkning måste beakta dessa effekter på ett konsekvent sätt. Som skatteutredningen och kapitalmarknadsutredningen visat kan man få stora snedvridningar om inkomstberäkningen på vissa punkter görs realt medan den på andra fortfarande sker nominellt.

En huvuduppgift för utredaren bör alltså vara att undersöka om det är

möjligt att utforma ett system där inkomstberäkningen ger ett realt riktigt resultat oberoende av den faktiska inflationstakten och dess variationer. Långivare bör således inte beskattas för sådana nominella inkomster som endast utgör kompensation för inflationen och i konsekvens med detta bör låntagare inte få avdrag för sådana utgifter som realt motsvarar amorteringar. Beträffande kapitalvinster och kapitalförluster bör skatteplikt resp. avdragsrätt ta sikte på det reala och inte på det nominella resultat som en försäljning har gett upphov till. Vanligen synes man i debatten utgå ifrån att ett sådant system för real inkomstberäkning bör byggas upp kring en real behandling av ränteinkomster resp. -utgifter. Jag vill emellertid erinra om att även andra metoder kan vara tänkbara i speciella sammanhang. Sålunda har den tanken förts fram att man i fråga om fastighetslån skulle kunna uppnå ett realt riktigt beskattningsresultat genom att ändra reglerna för realisationsvinstberäkningen när fastigheten säljs. Indexuppräkning av anskaffningsvärdet skulle då medges endast för den del av anskaffningsvärdet som motsvaras av ägarens i fastigheten nedlagda egna kapital. Utredaren bör ha frihet att pröva såväl denna som andra tänkbara konstruktioner.

Att utveckla ett fungerande system för real skattemässig behandling av kapitalavkastning och kapitalvinster torde ingalunda vara en lätt uppgift. Problemen synes kunna delas in i fyra huvudgrupper:

1. att avgöra vilka slag av avkastning och vilka former av kapitalvinster som skall omfattas av den reala beskattningen,
2. att fastlägga regler för hur den reala avkastningen eller den reala vinsten skall beräknas i olika situationer,
3. att bedöma i vad mån en real beskattning får sådana konsekvenser att ändringar kommer att krävas även i civilrättslig lagstiftning, t. ex. beträffande inteckning och bokföring,
4. att belysa vilka effekter en real beskattning av kapitalavkastning och kapitalvinster skulle få på avtal om lån, köp m. m. som har träffats innan de nya reglerna har trätt i kraft och vilka övergångsregler som kan tänkas för att minska eventuella svårigheter.

Vad gäller kapitalvinster och kapitalförluster bör utredarens översyn avse i första hand avyttringar som f. n. beskattas enligt reglerna om realisationsvinst. Om utredaren emellertid kommer fram till att en real beskattning bör avse även lån som är nedlagda i rörelse eller jordbruk torde prövningen få omfatta även den skattemässiga behandlingen av lager, maskiner och liknande tillgångar. Utgångspunkten för utredarens överväganden på detta område bör vara att den reala – och alltså inte den nominella – förändringen av egendomens värde skall ligga till grund för den skattemässiga bedömningen.

Frågornas tidigare behandling m. m.

Frågan om en skärpning av realisationsvinstbeskattningen i enlighet med yrkandet 1 i motionen 349 och yrkandet 3 i motionen 1629 prövades av riksdagen vid förra riksmötet. I sitt av riksdagen godkända betänkande 1977/78:29 framhöll skatteutskottet att innebörden av 1976 års omläggning av realisationsvinstbeskattningen vid försäljning av fastigheter varit att hela den vinst som uppkommer sedan hänsyn tagits till anskaffningsvärde, nedlagda

förbättringskostnader m. m. och inträffade förändringar i penningvärdet i princip skall tas upp till beskattning och att de samtidigt genomförda ändringarna i vinstbeskattningen syftat till att så långt möjligt tillgodose de rättvisekrav och fördelningspolitiska skäl som talat för en skärpning av beskattningen så avvägd att denna inte i alltför hög grad avviker från fastighetsbeskattningen och realisationsvinstbeskattningen i övrigt.

Utskottet ställde sig också avvisande till tanken på att införa en realisationsvinstbeskattning av lösegendom för privat bruk (SkU 1977/78:29) och hänvisade i sammanhanget till de kontrollsvårigheter som var förenade med en sådan beskattning. Utskottet hänvisade emellertid till att skatteutredningen i sitt slutbetänkande (SOU 1977:91) Översyn av skattesystemet föreslagit att vissa frågor rörande realisationsvinstbeskattningen skulle bli föremål för en särskild utredning. Utskottet förutsatte att den sålunda förordade utredningen skulle komma till stånd och att detaljutformningen av fastighetsvinstbeskattningen och aktievinstbeskattningen liksom frågan om beskattning av lösegendom skulle komma att behandlas av den nya utredningen. Med hänvisning härtill avstyrkte utskottet enhälligt bifall till motioner i ämnet. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Utskottet har vid riksmötet 1977/78 (SkU 1977/78:28) – liksom flera gånger tidigare – också behandlat en motion med yrkande om begränsning av spekulationsbetingad efterfrågan på jordbruksfastigheter, bl. a. genom ändrade regler vid förmögenhetsbeskattningen. Utskottet har därvid framhållit att de spärregler som gäller för värdering av fastigheter tillkommit för att begränsa möjligheterna att komma i åtnjutande av icke avsedda skattelättnader vid kapitalplaceringsköp av bl. a. jordbruksfastigheter. Utskottet har också pekat på att jordförvärvslagstiftningen kan vara ett verksamt medel för att förhindra att skattelättnader, avsedda för dem som är aktiva inom jordbruk och skogsbruk, medges utanför denna krets. De regler som har betydelse i detta sammanhang begränsar sig enligt utskottets tidigare uttalanden inte till kapitalbeskattningen utan berör till väsentlig del också övriga delar av företagsbeskattningen och 1972 års skatteutrednings ämnesområde samt utformningen av skogsbeskattningen.

I propositionen 1978/79:85 föreslås en ny jordförvärvslag som skall ersätta den nu gällande jordförvärvslagen. Förslaget innebär bl. a. att släktingars rätt att genom köp, byte eller gåva fritt förvärva jordbruks- och skogsfastigheter begränsas till att avse endast överlåtarens make och avkomlingar. Lagen skall till skillnad från den nuvarande gälla även vissa markförvärv som görs av staten, kommun och kyrkan. Priskontrollen avses bli skärpt och tillstånd till förvärv skall vägras, om köpeskillingen inte endast obetydligt överstiger egendomens värde med hänsyn till dess avkastning och övriga omständigheter. Förvärvstillstånd skall också vägras om förvärvet sker huvudsakligen för kapitalplacering.

Propositionen 1978/79:85 behandlas av jordbruksutskottet i dess betänkande 1978/79:19.

Utskottet

De förevarande motionerna tar i de delar som behandlas i detta betänkande upp skilda frågor avseende beskattning av vinst vid icke yrkesmässig avyttring av fastigheter, aktier och annan lös egendom. Sålunda begär motionärerna i partimotionerna 349 från vpk och 1629 från s att skatten på vinst vid försäljning av fast egendom skall skärpas. Detta bör enligt uttalande i den förra motionen ske genom att hela vinsten blir skattepliktig och genom att skatten beräknas på samma sätt som i fråga om arbetsinkomst. I samma motion yrkas att realisationsvinst vid försäljning av lös egendom avsedd för privat bruk skall vara skattepliktig, medan motionärerna i motionen 1629 anser att regeringen – utöver en allmän skärpning – också bör pröva möjligheterna att ta ut en effektiv skatt på vinster som uppkommer vid försäljning av diamanter, juveler, antikviteter och liknande förmögenhetstillgångar. I motionen 1712 begär Georg Danell (m) sådan ändring av uppskovsreglerna, att en fastighet som två makar förvärvar i utbyte mot en annan i sin helhet skall anses som ersättningsfastighet även i sådana fall då den äldre fastigheten ägts av ena maken ensam. I partimotionen 2162 från m yrkas också ändring av uppskovsreglerna. Motionärerna anser att den tidsfrist om fyra år som f. n. gäller för att förvärv av ersättningsfastighet skall föranleda uppskovsrätt bör förlängas vid expropriation. De begär också en utvärdering och en översyn av realisationsvinstbeskattningens inverkan på marknadspriserna på jordbruksfastigheter. I motionen 1164 slutligen yrkar Margaretha af Ugglas (m) att det skattefria bottenbeloppet vid försäljning av aktier som innehafts längre tid än två år (s. k. äldre aktier) skall räknas upp från 1 000 till 5 000 kr.

Reglerna om realisationsvinstbeskattning fick i huvudsak sin nuvarande utformning genom riksdagsbeslut år 1976. Detta beslut innebar i fråga om fastighetsförsäljningar att man övergick till en i princip obegränsad beskattning av hela vinsten vid försäljningen, sedan hänsyn tagits till anskaffnings- och vissa förbättringskostnader samt penningvärdeförändringen under fastighetsinnehavet. Även i fråga om aktievinstbeskattningen innebar 1976 års beslut en viss skärpning i jämförelse med de regler som tidigare gällde.

1972 års skatteutredning har i sitt slutbetänkande (SOU 1977:91) Översyn av skattesystemet föreslagit att vissa frågor rörande utformningen av realisationsvinst - och förmögenhetsbeskattningen skall bli föremål för utredning. När skatteutskottet vid förra riksmötet behandlade motioner med yrkanden om skärpningar av och utvidgning av tillämpningsområdet för realisationsvinstbeskattningen hänvisade utskottet till den av 1972 års skatteutredning sålunda förordade utredningen. Utskottet förutsatte därvid att denna utredning skulle komma till stånd samt att detaljutformningen av fastighetsvinst- och aktievinstbeskattningen liksom frågor rörande beskattning av vinst vid försäljning av annan lös egendom än aktier skulle komma att behandlas av den nya utredningen.

Vissa av de frågor som har betydelse för realisationsvinstbeskattningen ingår i de direktiv som gäller för utredningen (B 1978:07) om real beskattning av räntor och kapitalvinster m. m. Enligt vad utskottet erfarit kommer en utredning angående realisationsvinstbeskattningen att bli tillsatt inom kort och det kan enligt utskottets mening antas att de frågor avseende denna beskattning som enligt utskottets tidigare uttalanden bör utredas kommer att prövas av nämnda båda utredningar. Mot bakgrund härav och med hänsyn till att reglerna för beskattning av realisationsvinst ännu hunnit tillämpas relativt kort tid saknar riksdagen enligt utskottets mening anledning att medverka till omedelbara ändringar av beskattningsreglerna. Utskottet vill särskilt erinra om att det nu gällande skattefria bottenbeloppet, 1 000 kr., vid försäljning av äldre aktier fastställdes så sent som i december 1977 och att nya regler om uppskov med realisationsvinstbeskattning antogs av riksdagen nu i höstas. Dessa regler medger rätt till uppskov med förvärv av ersättningsfastighet i fyra år från avyttringstillfället med möjlighet till förlängning i ytterligare tre år om särskilda skäl föreligger. I samband med att de nya uppskovsreglerna antogs beslutade riksdagen att uppskovssystemet skulle bli föremål för en utvärdering. Denna skall enligt beslutet avse uppskovsreglerna i sin helhet, således också de av riksdagen sist antagna bestämmelserna.

Av det anförda framgår att samtliga de frågor som aktualiseras i motionerna direkt eller indirekt avser ämnesområden som inom en nära framtid kan väntas bli föremål för en översyn. Vid angivna förhållande saknas enligt utskottets mening anledning att nu ta initiativ till ändringar i gällande lagstiftning.

Utskottet hemställer

1. beträffande *skärpning av realisationsvinstbeskattningen*
   att riksdagen avslår
   a. motionen 1978/79:349 yrkandet 1,
   b. motionen 1978/79:1629 yrkandet 3,
2. beträffande *realisationsvinstbeskattningens inverkan på marknadspriser på jordbruksfastigheter*
   att riksdagen avslår motionen 1978/79:2162 yrkandet 5,
3. beträffande *tidsfristen för anskaffning av ersättningsfastighet*
   att riksdagen avslår motionen 1978/79:2162 yrkandet 6,
4. beträffande *begreppet ersättningsfastighet*
   att riksdagen avslår motionen 1978/79:1712,
5. beträffande *aktievinstbeskattningen*
   att riksdagen avslår motionen 1978/79:1164 yrkandet 1.

Stockholm den 27 februari 1979

På skatteutskottets vägnar
ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wärnberg (s), Alvar Andersson (c), Valter Kristenson (s), Stig Josefson (c), Tage Johansson (s)*, Rune Carlstein (s), Kurt Söderström (m), Hagar Normark (s), Johan Olsson (c)*, Curt Boström (s),* Holger Bergqvist (fp)*, Margit Odelsparr (c), Bo Lundgren (m)*, Bo Forslund (s)* och Wilhelm Gustafsson (fp).

*Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

1. beträffande *skärpning av realisationsvinstbeskattningen*

av Erik Wärnberg, Valter Kristenson, Tage Johansson, Rune Carlstein, Hagar Normark, Curt Boström och Bo Forslund (alla s) vilka anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 9 med "1972 års" och slutar på s. 10 med "gällande lagstiftning" bort ha följande lydelse:

Även om reglerna för beskattning av realisationsvinst på fastigheter, aktier och liknande tillgångar successivt skärpts under senare år torde knappast kunna bestridas att denna beskattning fortfarande är utformad på ett sätt som leder till påtagliga orättvisor. Huvudsakligen sammanhänger detta med att det svenska avdragssystemet inrymmer betydande möjligheter för personer med högre inkomster att genom lån med avdragsgilla räntekostnader göra placeringar i tillgångar som ger värdestegringsvinster. Med rådande inflation har dessa möjligheter kommit att leda till skattemässiga resultat som enligt utskottets mening inte kan accepteras.

Man kan emellertid enligt utskottets mening inte se frågan om realisationsvinstbeskattningen som enbart en fråga om inflationseffekter. Hela frågan om realisationsvinsternas beräkning, deras beskattning och deras samband med avdragssystemet bör enligt utskottets mening omprövas i syfte att åstadkomma en rättvisare beskattning än den som gäller i dag. Utskottet hemställer således med bifall till yrkandet 3 i motionen 1978/79:1629 att riksdagen hos regeringen begär förslag om skärpning av skatter på realisationsvinster i överensstämmelse med vad som anförts i motionen. Förslaget bör framläggas i sådan tid att nya bestämmelser i ämnet kan tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1980. I samband med att sådant förslag utarbetas bör regeringen också pröva möjligheterna att ta ut en effektiv skatt på sådana realisationsvinster som uppkommer vid försäljning av diamanter, juveler, antikviteter och liknande tillgångar. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna. Härigenom får också yrkandet 1 i motionen 349 anses vara i huvudsak tillgodosett.

Övriga i detta betänkande behandlade motionsyrkanden syftar alla till lindringar i gällande realisationsvinstbeskattning. Av vad utskottet tidigare anfört framgår att utskottet inte kan medverka till sådana ändringar av

gällande regler. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till alla dessa yrkanden.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:1629 yrkandet 3 och med anledning av motionen 1978/79:349 yrkandet 1 ger regeringen till känna vad utskottet anfört;

2. beträffande *realisationsvinstbeskattningens inverkan på marknadspriser på jordbruksfastigheter*

av Kurt Söderström och Bo Lundgren (båda m) vilka anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Av det" och slutar med "gällande lagstiftning" bort ha följande lydelse:

Den utvärdering och översyn av realisationsvinstbeskattningens inverkan på marknadspriserna på jordbruksfastigheter som föreslås i motionen 2162 bör emellertid komma till stånd utan dröjsmål. Det är väsentligt att snarast ha tillräckligt underlag för att vidta sådana åtgärder som kan leda till en rimligare prisutveckling på jordbruksfastigheter. Utskottet tillstyrker därför bifall till motionen 2162 i denna del. I övriga aktualiserade frågor saknas enligt utskottets mening emellertid anledning att nu, före den väntade översynen, ta initiativ till ändringar i gällande lagstiftning.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2162 yrkandet 5 hos regeringen begär utvärdering och översyn av realisationsvinstbeskattningens inverkan på marknadspriserna på jordbruksfastigheter.

GOTAB 61585 Stockholm 1979